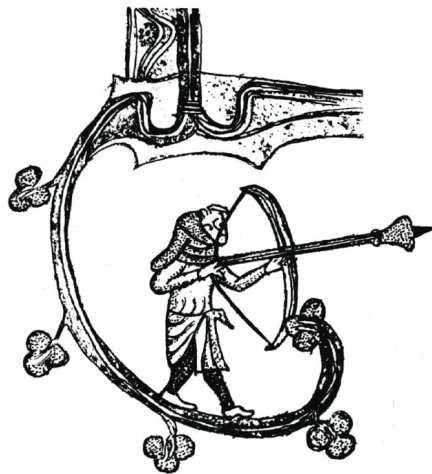

ΓΛΩΣΣΑΙ

ΓΛΩΣΣΑΙ

II / 2010

Glossa ry.

on monitieteinen keskiajan tutkimuksen seura.

verkkosivut: www.glossa.fi

postiosoite:

Tieteiden talo, Kirkkokatu 6
00170 Helsinki

Yhdistyksen jäseneksi liittymishjeet ovat lehden takakannessa.

Glossae-lehti on Glossa ry:n

jäsen- ja tiedotuslehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa nyt 12. vuosikerta toimitus ja taitto:

Mervi Suhonen

aiemmin ilmestyneet numerot:

www.glossa.fi/glossae

Lehdessä julkaistaan keskiajan tutkimukseen liittyviä pikkuartikkeleita, uutisia, keskustelua, tiedotteita tulevista tapahtumista.

Latinankielinen sana *glossa* tarkoittaa kommenttia tai tulkintaa. Esimerkiksi keskiaikaisissa käsikirjoituksissa on *glossae*, reunahuomautuksia.

Tässä numerossa

Puheenjohtajalta	3
Tukholman-terveisistä	4
Professori Andrén Helsingissä 21.9.....	6
Authorities-konferenssi 20.–23.9.....	7
Syysretki 23.9. : Keskiajan merenkulkua	8
Pyhän Benedictuksen luostarisääntö suomalaisiin kansiin	9
Kaikkien Aikojen Raseborg	11
Keskiajan Turku 1.–4.7.2010	14
Luita, muinais-DNA:ta ja geenejä	17
Keskiajan kartoitusta ilmasta ja avaruudesta .	22

Glossae II / 2010

määrä: 120 kpl

Helsinki, Yliopistopaino 2010

ISSN 1455-9153

Glossae III / 2010

ilmestyy lokakuussa

Aineisto 24.9.2010 mennessä

toimittajalle:

Mervi Suhonen

misuhone@mappi.helsinki.fi

Puheenjohtajalta

Hyvä Glossan jäsen,

Takana on ihastuttavan lämmin kesä ja monilla meistä myös jokavuotinen tapaaminen Leedsin IMC-konferenssissa. Suomalaiset keskiajan tutkijat olivat osa sitä 1673 hengen joukkoa, joka jälleen teki kyseisestä tilaisuudesta historiansa laajimman. Toki kotimaassakin oli kuunneltavaa, katseltavaa ja opittavaa, muun muassa Turun keskiaikaisten markkinoiden ohjelma, josta tässä lehdessä kerrotaan lähemmin.

Itse pääasiassa mökkeilin, mainiona kesälukemisenani Markus Hiekkasen ja Leena Valkeapään uunituore ja taidolla toimitama *Kesämatkoja Suomessa. Ahvenanmaalla ja Turun seudulla*.

Teos kertoo Suomen Muinaismuistoyhdistyksen tutkimusmatkasta vuonna 1871 Emil Nervanderin matkakirjeiden suomeksi käännettyinä sanoin ja kirjoittajien kommentein. Keskiaikaiset kirkot olivat retken keskeisiä tutkimuskohteita ja kuten monesti muuallakin, retkikuntalaiset löysivät aarteita Naantalin kirkon varastoista; Nervander kirjoitti:

”Mutta jättäkäämme nämä kudonnaiset ja pitsit, nämä kunnit reliikkisäiliöiden katkelmat, nämä kekseliäät lukkohelat, tämän suuren ja komean alttarikaapin -- , jättäkäämme nämä kaikki muinoin suuressa kunniaassa pidetyt esineet toistaiseksi suopeudesta ja armosta edellä mainitun säilytysluoneen nie-laistaviksi ja sakariston alla olevaan pieneen kellariin, iloiten siitä, että nämä muinaismuistot jäävät jäljelle edes auttavassa kunnossa--”.

Retken osallistujat olivat nuoria säätyläismiehiä, mikä näkyy kertomuksessa ajalle tyypillisenä hieman kaksijakoisena suhtautumisena rahvaaseen: toisaalta haetaan yhteyttä, toisaalta ollaan alentuvaisia. Tällä retkellä ja sitä seuraavilla oli merkittävä vaikutus siihen, mitä seikkoja keskiajasta Suomessa alettiin nostaa esille, mitä dokumentoitiin ja mitä esineitä hankittiin museokokoelmiin. *Kesämatkoja Suomessa* muistuttaa siis omalla tavallaan myös alati ajankohtaisesta tutkimuksen ja tuotetun tekstin kontekstisidonnaisuudesta.

Syksy tuo tullessaan Mikkelissä järjestettävän *Dies mediaevales* -konferenssin ja pian tämän jälkeen on vuorossa Glossan syksyn huipputapaus, *Authorities in the Middle Ages* -konferenssi. Mielenkiintoinen ohjelma tarjoaa paljon: omiin kiinnostuksen kohteisiini kuuluvat esimerkiksi nyt ajankohtaisia kysymyksiä taustoittava David Abulafian (University of Cambridge) avausesitelmä ”Wandering Gypsies in Fifteenth-Century Europe”, hollantilaisen Mathilde van Dijkin esitelmä *Devotio Modernasta*, sekä Emma J. Wellsin esitelmä pyhiinvaellusarkkitehtuurista ja aistikokemuksista.

Olette kaikki tervetulleita kuuntelemaan esitelmiä.

Antoisaa syksyä toivottaen

Elina Räsänen
Glossa ry:n puheenjohtaja

Tukholman-terveysiä

Elina Räsänen

Olin monien muiden lailla viime keväänä hetken tuhkatu-
ristina, tosin vain Tukholmassa. Sain laivamatkan perinteisel-
lä tyyllillä Turkuun osallistuttuani ensin yhteispohjoismaiseen
Medieval gender history -tutkimusverkoston tapaamiseen,
15.–16.4.2010. Kahden päivän aikana kuulumme esitelmiä,
keskustelimme sekä suunnittelimme tulevaa toimintaa. Ava-
uksesta vastasi arkeologian professori Göteborgin yliopistosta,
Elisabeth Arwill Nordbladh. Hän valaisi meitä kuuluisasta vii-
mevuotisesta löydöstä, hopeisesta pienoisteistoksesta Lejren
”Odinista” (n. 900, Roskilden museo), joka uusimpien tulkin-
tojen mukaan esittää naisen vaatteissa olevaa hahmoa. Muut
kiinnostavat esitelmät liikkuvat muun muassa Vretan luostarin
kaivauksista löydettyistä lääketieteellisistä ja hygieniaan liitty-
vistä esineistä miesten ja naisten kuolemanrangaistuksen ero-
avaisuuksiin; kysyttiin: miksi nunnaluostarista ei ole löytynyt

korvanpuhdistustikkuja, ja miksi naisia ei ollut tapana hirttää eikä miehiä puolestaan kivittää hengiltä tai haudata elävältä? Kuolemanrangaistuksia tutkivan Cristine Ekholstin (joka Anu Lahtisen kanssa oli seminaarin toinen koollekutsuja) mukaan elävältä haudattiin vain eläimiin sekaantuneita miehiä.

Eri rangaistusmuodot tulivat uudestaan vastaani käydessäni *Medeltidsmuseetissa*, jonka yleisilme niin ympäristön kuin sisällön puolesta oli nyt remontin jälkeen rauhallisempi, mutta entiseen tapaan esiteltiin myös julkisia rangaistuksia ja pyövelin työpaikkaa. Keskiaikaisia hartauskäytössä olleita puuveistoksia olisi näyttelyn kirkko-osioon voinut mielestäni lainata Historiallisesta museosta enemmänkin kuin yhden, sillä sen varastossa on paljon kiinnostavia teoksia, jotka hyvin harvoin ovat esillä. Keskiajan museossa oli panostettu erittäin taidokkaasti valmistettuihin ihmisiä askareissaan kuvaaviin nukkeihin. Tämä todellisen ihmisen ulkonäön tavoittelu oli keskeisessä osassa myös näyttelykokonaisuuteen kuuluvassa pienessä, Birger jaarlin 800-vuotissyntymäpäivän kunniaksi kootussa näyttelyssä, johon nukentekijä Oscar Nilsson oli uusimpien menetelmien avulla rekonstruoinut Birger Magnussonin hahmon. Aivan kuten Suomessa on järjestetty Kekkosen kaksoisolentokilpailuja, Ruotsissa onkin voinut, 15. päivä elokuuta saakka, kisata Birger jarl look-alike -palkinnosta.

Verkoston seuraavaa tapaamista suunnitellaan kevät-kesäksi 2011 Helsinkiin, ja Glossa on mukana järjestelyissä. Lisää tietoa Medieval gender history - a Nordic research -verkostossa on verkkosivuilla http://www.medeltid.su.se/Forskning/Medieval_gender_history.htm

kuva Birger jarl -hahmosta sekä muuta keskiaikamuseosta ja teemavuodesta:

www.medeltidsmuseet.stockholm.se

www.birgerjarl2010.se

www.medeltidenitiden.se

Professori Anders Andrénin vierailu Helsingissä

Jarl Gallén -palkinnon jako ja juhlaesitelmä

The Civil War on Gotland in 1288.
Towards an Archaeology of Historical Events.

tiistaina 21.9. klo 16.15
Tieteiden talo (Kirkkokatu 6, Helsinki), sali 104

Palkinnon saajan esittely on Glossae I/2010:ssä.

Andrénin luentokurssi *Medieval Gotland as an archaeological case-study* siirtyy syksyiltä 2010 myöhempään ajankohtaan.

Tavataan Authorities-konferenssissa!

Konferenssiin voi vielä ilmoittautua (registered participants: hintaan sisältyvät tieteellinen materiaalipaketti ja ateriat). Samoin tervetuloa keskiviikon illalliselle ja torstain retkelle.

Esitelmien kuunteleminen on ilmaista eikä edellytä ennakoilmoittautumista.

**SEEING, HEARING, READING AND BELIEVING,
AUTHORITIES IN THE MIDDLE AGES.
20 – 23 September 2010, Helsinki**
Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki

International interdisciplinary conference for scholars engaged with questions of power and authority in the fields of medieval history, archaeology, theology, philosophy and literature. It is organised by Glossa, the Society for Medieval Studies in Finland in co-operation with Helsinki Collegium for Advanced Studies (HCAS), University of Helsinki and the Written Culture in Medieval Finland Project at the University of Helsinki.

Confirmed keynote speakers include Professor *David Abulafia* (University of Cambridge), Professor *Sverre Bagge* (University of Bergen) and Professor *Albrecht Classen* (University of Arizona). The full programme with sixteen sessions and over fifty speakers is available online on the conference web page:

<http://www.glossa.fi/authorities>

Registration form is available online. Registration ends on 10 September 2010. Conference language is English.

For more information, please contact the conference secretary, Tuija Ainonen at tuija.ainonen@helsinki.fi.

SYYSRETKI TORSTAINA 23.9.2010

Teemme retken Helsingin edustan saaristoon ja tutustumme keskiajan merenkulkuun professori Yrjö Kaukiaisien opastuksella, joka pitää esitelmän aiheesta "Medieval Navigation on the Northern Rim of Europe" (esitelmä on englanninkielinen).

Hinta 30€ sisältää laivamatkan ja lounaan. Glossa ry järjestää retken yhteistyössä Thure Gallén stiftelsen myöntämän Jarl Gallén -palkinnon kanssa.

Retkelle on ilmottauduttava ennakkoon perjantaihin 10.9. mennessä täyttämällä ilmottautumislomake konferenssin nettisivuilla ja maksamalla osallistumismaksu konferenssin tilille ilmottautumisen yhteydessä tulevin ohjein.
<http://www.glossa.fi/authorities/index.html>

Paikkoja on rajoitetusti. Ilmottautuminen on sitova.

Lisätietoja konferenssihoitajalta
Tuija Ainonen, tuija.ainonen@helsinki.fi

Pyhän Benedictuksen luostarisääntö suomalaisiin kansiin

Piia Lempiäinen, Historian osasto, Helsingin yliopisto
Tuomas Vaura, Systemaattisen teologian osasto, Helsingin yliopisto

Helsingin yliopiston kirkkohistorian laitoksella käynnistyi viime syksynä pyhän Benedictuksen säännön käännöskollokvio, jonka päämääränä on kääntää ja julkaista 500-luvulla eläneen ja Monte Cassinin luostarin perustaneen Benedictus Nursialaisen nimissä kulkeva luostarisääntö. Käännöskollokvioon otettiin 16 perustutkinto- ja jatko-opiskelijaa. Osa opiskelijoista on kirkkohistorian ja systemaattisen teologian pääaineopiskelijoita Helsingin yliopiston teologisesta tiedekunnasta ja osa klassillisen filologian ja historian laitoksilta Helsingin sekä Turun yliopistoista. Kollokvion vetäjinä toimivat dosentti Maiju Lehmi-joki-Gardner ja FM Tuija Ainonen. Ryhmän kotilaitoksena on toiminut HY:n kirkkohistorian osasto, ja yhteistyökumppaneina ovat HY:n klassillisen filologian laitos sekä Glossa ry. Käännöstyön tuloksen julkaisee Basam Books sarjassaan ”Ikuiset klassikot” syksyllä 2010.

Käännöskollokvio tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden monitasoiseen oppimiseen. Opiskelijat pääsevät perehtymään latinan suomentamiseen liittyviin erityiskysymyksiin. Lisäksi kollokvio antaa mahdollisuuden tehdä yhteistyötä eritasoisten ja eri taustoista tulevien opiskelijoiden kanssa rohkaisten poikkitieteelliseen työskentelyyn, jossa käytetään hyväksi kunkin opiskelijan erityisosaamista. Koska kollokvion työskentelyyn liittyvät kirjan julkaisemista koskevat järjestelyt, opiskelijat saavat ensituntumaa myös tieteelliseen julkaisutoimintaan.

Ryhmä kokoontui syksystä 2009 asti joka toinen viikko, mutta lukuvuoden lähestyessä loppua ja työn edistyessä tahti kiristyi viikoittaisiin tapaamisiin. Kukaan kollokvioon osallistuneista on tehnyt hänelle osoitetusta tekstikohdasta raakakäännöksen, joka on hiottu yhdessä lopulliseen muotoonsa. Tekstiä on käyty yhdessä läpi niin ryhmätapaamisissa kuin verkossa, Moodlen oppimisympäristössä. Lisäksi kollokvioon osallistujat ovat kirjoittaneet teokseen johdanto- ja selitysosuuden. Lehmi-

joki-Gardner ja Ainonen vastaavat tekstin viimeistelystä sekä kirjan lopullisesta asusta.

Nyt tehtävä käännös saattaa suomenkielisen lukijakunnan ulottuville historiallisesti merkittävän tekstin. Benedictuksen sääntö on keskeisesti vaikuttanut läntiseen luostarilaitokseen ohjaten luostarien arkea, hengellistä elämää ja hallintoa 500-luvulta aina näihin päiviin asti. Tekstiä ei ole luettu vain luostarielämää ohjaavana sääntönä, vaan lisäksi hengellisenä kirjoituksena. Sen vuoksi se auttaa ymmärtämään paremmin myös kirkon hengellistä traditiota.

Benedictuksen säännön ihanteena ovat hengellisen elämän vaaliminen ja ruumiillinen työ, joka tapahtuu yhteisöllisen luostarielämän puitteissa. Säännössä siteerataan usein Raamatua, jota munkkeja myös kehoitetaan lukemaan pyhimyselämäkertojen, Johannes Cassianuksen ja muiden varhaisten luostariklassikoiden lisäksi. Säännössä korostuvat nöyryys, kuuliaisuus ja omasta tahdosta luopuminen. Tästä huolimatta yksilö ei katoa yhteisön alle, vaan säännössä otetaan huomioon myös yksilölliset ominaisuudet. Kaiken kaikkiaan sääntöä voi pitää käytännönläheisenä, mikä on varmasti ollut yksi syy sen suosioon. Sääntö ei ohjaa ankaraan ideaaliseen kilvoitteluun, vaan ottaa huomioon ihmisten heikkouden kuitenkin luottaen siihen, että kukin kykenee kasvamaan hengellisellä tiellä. Sen esipuhe ja 73 lukua muodostavat kokonaisuudessaan käännettyinä vain noin 70 painosivua – ytimekkyydestään huolimatta sääntö loi kestävät puitteet luostarien hetkipalveluksille, yhteisöjärjestykselle ja sen hengellisille ihanteille.

Uuden, suomenkielisen käännöksen kohderyhmänä ovat muun muassa opiskelijat, tutkijat, kirkon työntekijät ja muut säännöstä kiinnostuneet lukijat. Kirjaa voisi tulevaisuudessa käyttää myös opetuksen tukena yliopistoissa ja esimerkiksi lukioissa. Ryhmän tavoitteena on tehdä johdannon ja selitysosuuksien avulla kirjasta mielenkiintoinen ja helposti lähestyttävä myös aivan tavallisille ihmisille, ja ryhmän sisällä on usein pohdittu, miten erilaiset ratkaisut vaikuttaisivat ”kainuulaismummon” mielenkiintoon kirjaa kohtaan.

Kaikkien Aikojen Raseborg – menneisyys tulevaisuuden visiona 2008–2010: tutkimusta ja toimintaa Raaseporin linnalla

Riikka Tevali, projektin sihteeri

Kaksikielinen *Kaikkien Aikojen Raseborg / Alla Tidens Raseborg* -projekti lähti käyntiin alkuvuodesta 2008, Tammisaaren museon sekä Helsingin yliopiston yhteistyönä, suurimmaksi osaksi EU-rahoituksella. Tarkoituksena oli järjestää kaksivuotinen projekti, jonka aikana tutkitaan arkeologisesti Raaseporin linnan infrastruktuuria, sen laajuutta ja luonnetta. Kaivaukset olivat kuukauden pituiset kesinä 2008 sekä 2009. Keväällä 2010 oli raporttien viimeistelyn sekä projektin päättämisen aika.

Itse Raaseporin linnaa on tutkittu jo vuosikymmenien ajan, milloin enemmän, milloin vähemmän, mutta sen lähiympäristö on jäänyt vähemmälle huomiolle. Tämä puute tietysti olennaisesti vaikuttaa alueen sekä linnan historian tulkintaan. Eikä vain lähialueen, vaan koko läntisen Uudenmaan historian tutkimukseen ja tulkintaan, sillä keskiajalla linna toimi koko maakunnan hallinnollisena keskuksena.

Oli siis ensiarvoisen tärkeää saada uutta, nimenomaan arkeologista, tietoa tästä tärkeästä muinaisjäännöskohteesta. Kuitenkin projektin perustajat toivoivat, etteivät saavutetut tutkimustulokset ja tiedot vaivu arkistojen hämärään, vaan kaivaukset ja niiden tulokset toisivat linnaa lähemmäksi alueen nykypäivän asukkaita sekä turisteja, joita käy tutustumassa linnaan noin 30 000 joka vuosi. Suuri yleisö haluttiin mukaan kenttätoihin, jotta niin suuret kuin pienetkin kävijät oppisivat jotain uutta keskiajasta sekä Raaseporin linnan historiasta. Kaivauksille järjestettiin myös opastuksia ja niitä esiteltiin suurilla opastustauluilla, jotka sijoitettiin lähelle kaivausalueita.

Tavoitteisiin päästäksemme toteutimme arkeologiset kaivaukset yleisökaivauksina sekä yhteistyössä Länsi-Uudenmaan koulujen ja lukioiden kanssa, joiden oppilaat osallistuivat työhön useana kaivausviikkona. Kaivausalueita avattiin vuonna 2008 sekä linnan edustalle Slottsmalmenille että Snappertunan kirkonkylään. Laajat kaivausalueet avattiin koneellisesti sellaisille kohdille, jotka maatutkauksen perusteella arvioitiin lupaaviksi. Näin päästiin toteamaan mahdollisen muinaisjäännöskerroksen laajuus.

Kirkonkylällä esiin saatiin osa kahdesta keskiaikaisesta talonpohjasta, joita peltokerroksen kytäminen kuitenkin oli valitettavasti hajottanut. Suurin osa alueen talonpohjista jäi avattujen alueiden ulkopuolelle, mikä myös paljasti puutteita maatumkaustekniikassa. Tästä opittiin, ja vuotta 2009 varten metodeja saatiin hiottua.

Snappertunassa jäljellä oli joka tapauksessa ohut kulttuurimaakerros, josta löytöinä saatiin mm. palasia siegburgilaista kivisavikeramiikkaa, lyijyplombeja (kangaspakkojen sinettejä) sekä muutama keskiaikainen hopearaha. Paikalta paljastui yllätyksenä myös muinainen joenuoma tai merenlahti, jonka törmäasukkaat olivat tukeneet. Kaiken kaikkiaan löytöaineistoa paikalta voisi kuvata kansainväliseksi, joskaan se ei ollut määrältään runsas.

Vuoden 2008 toiselle kaivausalueelle, **Slottsmalmenille** avattiin myös runsaasti tutkimusalueita, mutta tarkemmin keskityttiin vain muutamaaan niistä. Paikan stratigrafia (kulttuurikerroksen monikerroksisuus) osoittautui pian melko haasteelliseksi, mikä vaikeutti tulkintojen tekemistä.

Kaivausten aikana kävi selväksi, että paikalla on sijainnut linnaan liittyvä toimintakeskus sekä linnaa kohden johtanut pengerrys ja sen päästä alkaneeseen siltaan kuulunut kiviarkku. Kaivausten ehkä jännittävin anti oli palamaton luuaineisto, jota saatiin talteen analyysia varten kymmeniä kiloja. Löydöistä voidaan mainita ainakin pronssinen, nyrkinmuotoinen sotanuijan pää sekä rautainen vasara, keskiaikainen hopearaha ja panssarinuolenkärjet. Keskiaikaiset kulttuurikerrokset olivat huomattavan paksut ja häiriintymättömät eikä ensimmäisenä vuonna päästyä aloitettujen kaivausalueiden pohjaan saakka. Tämän vuoksi alueet päätettiin peittää ja jatkaa kaivauksia seuraavana kesänä.

Kesällä 2009 kaivauksia jatkettiin avaamalla edellisenä vuonna peitetyt alueet uudelleen sekä laajentamalla niitä lupavimmilta kohdilta. Lisäksi avattiin läheiselle **Häggkullen-kukkulalle** uusi alue, sillä sen keskellä oli maan pinnalle havaittavissa syvä ja selkeä kuoppa sekä rakenteita. Häggkullenilta saatiinkin esiin rakennuksen pohja, mahdollisesti jopa jonkinlaisen (vartio)tornin pohja sekä kellarin pohja.

Täysin uusia alueita avattiin myös aivan Slottsmalmenin pohjoispuolella olevalle **Grönborgin pellolle**, jonka läheisyydestä oli 1960-luvulla löydetty kaksi keskiaikaista kaivoa ja toisesta kaivosta tinakannu. Grönborg osoittautui melko niukka löytöiseksi paikaksi, mutta esiin tulleet rakenteet olivat sitäkin arvoituskellisempia.

Keskeltä kaivausaluetta esiin saatiin puinen taso, jossa oli sekaisin työstettyjä puuesineitä, mm. salvoshirsi sekä työstämättömiä puuriukuja. Puut eivät näyttäneet olevaan missään erityisessä järjestyksessä, vaan ne oli kasattu paikalle. Mahdollisesti puita oli käytetty täyttämään suokerrosta, jota nytkin tuli esiin niiden vierestä. Puukerroksesta vähän matkan päässä ylärinteessä esiin saatiin vielä vanha uuninpohja eli paikalla on sijainnut rakennus, mutta sen ajoituksesta ei saatu vihjeitä.

Kaivaukselta jääneistä maakasoista saatiin myöhemmin metallinpaljastinlöytönä talteen vielä pieni lyijystä tehty ja keskiaikaisesti puettu ihmisfiguuri, todennäköisesti jonkin astian kädensija. Figuuri on hauska esimerkki keskiaikaisesta huumorista, sillä se ilmeisestikin esittää vessatarpeillaan asioivaa ihmistä.

Projekti päättyi toukokuussa 2010. Sen tuloksena saatiin uutta tietoa erilaisista keskiaikaisista aktiviteeteista Raaseporin linnan ympäristössä. On kuitenkin huomattava, että tuo toiminta on niin laajaa ja moniulotteista, että sen tulkitsemiseen ja avaamiseen tarvitaan huomattavasti pitempiaikainen tutkimusprojekti sekä laajemmat kaivaukset.

Kirkonkylällä, Slottsmalmenilla, Häggkullenilla sekä Grönborgin pellolla esiin tulleet erilaiset rakenteet liittyvät läheisesti Raaseporin linnan infrastruktuuriin ja luovat alueen keskiajasta monisyisen ja elävän kuvan. Toivottavasti tulevaisuudessa tuo kuva vielä tarkentuu uusien tutkimusten myötä.

www.raseborg.fi/allatidersraseborg

Keskiajan Turku 1.–4.7.2010

Suomen vanhin keskiaikatapahtuma historiaa esittämässä, elävöittämässä ja pohtimassa

Raportoi: Reima Välimäki, HuK, Turun yliopisto

Turun keskiaikaiset markkinat järjestettiin tänä kesänä 15. kertaa Turun Vanhalla suurtorilla. Keskiaikahenkisten markkinamyymyjien, työnäytösten, teatterin, sirkuksen ja musiikin lisäksi tapahtuma tarjosi yleisölle mahdollisuuden oppia keskiajasta ja pohtia sen esittämistä myös luennoilla ja paneelikeskustelussa. Markkinatapahtuman ohella keskiajan Turku oli yleisön ulottuvilla Turun linnassa, Aboa Vetus & Ars Nova -museossa ja tuomiokirkossa.

Keskiajan arkeologia oli vahvasti läsnä, sillä aivan tapahtuma-alueen vieressä, Porthanin puistossa tehtiin parhaillaan kaupunkiarkeologisia pelastuskaivauksia ravintola Pinellan korjauksien takia. Turun museokeskuksen arkeologi Aki Pihlman luennoi markkinoiden ensimmäisenä päivänä runsaslukuiselle yleisölle kaivausten etenemisestä.

Pihlmanin mukaan Pinellan kaivaukset ovat merkittävät, sillä ne tarjoavat harvinaisen mahdollisuuden kaivaa Turun keskiaikaisen kaupungin ydinalueella.¹ 1600–1700-lukujen kivitalojen alla on säilynyt keskiaikaisia kerroksia ja puutalojen jäänteitä, joista vanhimmat on alustavasti ajoitettu 1300-luvun alkuun. Lisääkin löytöjä oli kenties vielä odotettavissa, sillä kaivaukset jatkuvat Pinellan tontilla elokuuhun asti. Luennon lisäksi yleisöllä oli mahdollisuus tutustua kaivauksiin opastetuilla kierroksilla, joita järjestettiin sekä suomeksi että ruotsiksi.

Turku Centre for Medieval and Early Modern Studies (TUCEMEMS)² järjesti yhteistyössä Keskiaikaisten markkinoiden kanssa paneelikeskustelun, jossa pohdittiin keskiajantutkimuksen ja keskiaikakuvan välistä suhdetta. Paneelissa keskustelivat turkulaiset tutkijat Terhi Kivistö, Tom Linkinen, Marika Räsänen ja Meri Vuohu. Keskustelijat pohtivat yleisiä käsityksiä suhteessa omiin tutkimusaiheisiinsa

(verotus, seksuaalisuus, reliikkikultti ja ympäristölainsäädäntö). Tutkijoita yhdisti käsitys keskiajan ihmisestä stereotyyppioita rationaalisempuna toimijana kuin millainen stereotyyppia heistä yleensä vallitsee. Heidän mukaansa esimerkiksi verotus ja ympäristölainsäädäntö ovat ilmiöitä, joita suuri yleisö ei ensi ajattelemalla edes yhdistä keskiaikaan. Toisaalta esimerkiksi katolisten reliikkien kunnioittamiseen helposti yhdistetään pinttynyt käsitys ”pölyttyneiden esineiden palvonnasta”. Paneelissa todettiin myös, että tutkija tekee työtään nykyaikaisten keskiaikakäsitysten vaikutuspiirissä ja suhteessa niihin, halusi tai ei. Esimerkiksi seksuaalisuutta tutkiva joutuu ottamaan huomioon vallitsevia ennako-oletuksia keskiajan kirkon tiukasta seksin tuomitsemisesta tai toisaalta aikakauden kursailemattomasta karnevalismista, väkivallasta, trubaduurirunouden puhtaan rakkauden ylistyksestä jne.

Lapsille oli tarjolla omia tiedeluentoja Turun yliopiston Lasten yliopistossa³, jonka luentoja järjestettiin nyt ensimmäistä kertaa Keskiaikaisilla markkinoilla. Yliopistonlehtori Meri Heinonen luennoi tarujen ja todellisuuden ritareista. Ritarien ihanteiden, koulutuksen, tapojen ja varusteiden lisäksi opittiin, että jo keskiajan ritarit nauttivat kertomuksista tarujen ritareista. Turnajaisissa he myös ”leikkivät” tarujen sankareita, kuten kuningas Arthurin ritareita. Paikalle saapui lopuksi keskiajan elävöittäjä 1300-luvun ritarin varusteisiin pukeutuneena. Erityisesti ritarin aseet ja varusteet kiinnostivat innokkaita kysyjä.

Toinen Lasten yliopiston luento oli dosentti Anu Lahtisen *Ahneet kuninkaas ja ilkeät kuningattaret?*, jossa pohdittiin millaista keskiajan kuninkaallisten elämä oli. Vaikka satujen kuvaama hoviloisto ainakin osittain on ollut totta, oli keskiajan kuninkaallisena olo myös raskasta, vaativaa ja vaarallista. Satujen ilkeillä äitipuolilla on tavallaan historiallisia esikuvia kuningattarissa, jotka ovat pyrkineet syrjäyttämään puolisonsa aiemman liiton lapsia. Todellisuudessa keskiajan kuningattarilla ei kuitenkaan ollut aikaa ja mahdollisuuksia istua peilin edessä arvuuttelemassa kauneuttaan. Myös tälle luennolle saatiin vierailija markkinoiden esiintyjien joukosta: kuningatar seurueineen kunnioitti tilaisuutta läsnäolollaan. Kysymyksissä kaivattiin lisää tietoa muun muassa Suomen linnoista ja

niiden asujista. Turun yliopisto järjesti 9–13-vuotiaille lapsille Keskiakaisilla markkinoilla oman opastuskävelyn. Näillä opastuksilla tutustuttiin keskiaikaiseen Turkuun, elämään keskiajan lapsena ja erilaisiin keskiajan käsityötaitoihin.

Teemaluentoja ja -kierrosten lisäksi myös turkulaiset museot tarjosivat tietoa keskiajasta ja tuoreemmastakin historiasta. Turun tuomiokirkossa järjestettiin päivittäin keskiaikaopastuksia ja Tuomiokirkkomuseoon oli tapahtuman aikana vapaa pääsy. Aboa Vetus & Ars Nova kutsui markkinavieraita Ääniteitänäyttelyyn⁴ tutustumaan keskiajan äänimaailmaan – tapahtuman kunniaksi alennetuilla pääsylippuhinnoilla. Turun linnassa on pysyvän kaupungin keskiaikanäyttelyn lisäksi erityinen pienoisenäyttely Turun linnan päälliköstä ja Suomen päämiehestä Matias Kettilmundinpojasta.

www.keskiaikaisetmarkkinat.fi

Toimituksen lisäämät loppuviitteet:

¹ Turussa on 1990- ja 2000-luvulla lähtien kaivettu kaupungin neljän keskiaikaisen korttelin alueella yhteensä useita tuhansia neliömetrejä kulttuurikerrosta. Jokainen mahdollisuus on korvaamattoman arvokas, sillä vähitellen hahmottuu kaupungin todellinen 1300-, 1400- ja 1500-lukujen asemakaava.

Pinellan kohdalla suurin osa keskiajan kerroksista oli tuhoutunut jo 1600- ja 1700-luvulla mm. kivikellareiden rakentamisen takia, mutta silti tälläkin kertaa saatiin taas hieman lisätietoa myös keskiajasta.

Tuore julkaisu kaupunkiarkeologiasta, vanhoista kartoista jne.: *Varhainen Turku*. Turun museokeskuksen raportteja 22 (2010)

² tucemems.utu.fi

³ www.lastenyliopisto.fi

⁴ tuore julkaisu ääniympäristöistä: *Moniääninen - Ljudspår* (Aboa Vetus & Ars Nova 2010), www.aboavetusarsnova.fi/fi/ajankohtaista

Luita, muinais-DNA:ta ja geenejä ²

Mervi Suhonen

Miltä tuntuisi pitää kädessä keskiaikaista pikkuvuohen kalloa, jossa ovat sarvetkin vielä paikoillaan? Tai karjun leukaluuta, jossa hampaat lonksuvat?

Jännittävää, mutta kaikkeen tottuu. Keskiaikaisen kaupungin kulttuurikerrosten arkeologisissa kaivauksissa tulee usein esiin kilokaupalla eläinten luita – kaivauksen laajuudesta riippuen satoja tai tuhansiakin kiloja.

Sääriluut ja suomut talteen

Keskiaikaisia eläinten luita ei (enää!) heitetä jätemaakasaan. Nykyaikaisen arkeo-osteologian virstanpylväänä Suomessa muistetaan vuoden 1998 seminaari historiallisen ajan arkeologian menetelmistä (esitelmät: Museoviraston rakennushistorian julkaisuja 20, 1999). Viimeistään silloin syntyi hiljainen sopi-mus, että kaikki, myös fragmentaarinen, osteologinen materiaali on hyödyllistä kerätä järjestelmällisesti talteen kaikista niistä kerroksista, joista löydötkin otetaan talteen.

Osteoarkeologiaa voi opiskella mm. Tukholman yliopistos-sa (Osteoarkeologiska forskningslaboratoriet). Muutamat suomalaiset ovat jo kouluttautuneet siellä erityisasiantuntijoiksi. Suomessa on äskettäin valmistunut kolme arkeologian väitös-kirjaa eläinluuaineistoista (Kristiina Mannermaa, Helsingin yliopisto 2008; Auli Tourunen, Turun yliopisto 2008; Anna-Kaisa Puputti, Oulun yliopisto 2009). Suomen arkeologiseen ihmisluuaineistoon pohjautuva väitöskirjatasoinen tutkimus on val-misteilla Helsingissä.

Jokaista luun fragmenttia ei ole kaivauksen tohinassa aikaa kohdella yhtä hellästi kuin esinelöytöjä. Usein luut pakataan pahlilaatikoihin ja varastoon odottamaan tutkimusta.

Tieteellisen aineiston oikea paikka ei ole banaanilaatikoissa. Sitä mukaa, kun luututkimuksesta saadaan yhä monipuolisempia tuloksia, kaivausprojekteissa kiinnitetään jo kenttätyövai-heessa yhä enemmän huomiota luumateriaalin talteenottoon. Parasta, jos osteologi olisi itse paikalla koko kaivauksen ajan.

Nyt, kun luututkimuksessa on meneillään intensiivinen metodien kehittäminen ja uusien sovellusten kokeilu, tuntuu harmilliselta, että hyvin paljon aineistoa on menneiden vuosikymmenten kaivauksissa hukattu. Toisaalta me 2010-luvun tiedeihmiset emme tiedä, mitä itse nykyisessä tietämättömyydessämme hukkaamme kaivauksilla ja millaisista karkeista virheistä tulevat tutkijapolvet meille murisevat. Luiden talteenotossakaan ei olla vielä lähelläkään täydellisyyttä.

Nisäkkäitä, lintuja, kaloja, ihmisiä

Asuintonteilla ja linnojen kaivauksilla suuri osa osteologisesta aineistosta on naudan, sian ja lampaan luita. Maassa on säilynyt myös mm. hevosta, koiraa, riista- ja turkiseläimiä, linnunluita, kalojen luita ja suomuja. Erikokoiset ja -vahvuiset luut säilyvät eri tavalla, joten esimerkiksi keskiajan suurimaineinen mutta pieniluinen kiusankappale rotta ei näy osteologisessa materiaalissa niin usein kuin ruttoepidemoista säilyneet kirjalliset tiedonlähteet antaisivat olettaa.

Eläinluut kertovat siitä, mitä rotuja on kasvatettu, minkä ikäisinä eläimet on teurastettu ja miten ruhon eri osia on käytetty. Luista paljastuu, mikä on ollut eläinten ravitsemustaso ja onko ollut tauteja. Luiden ohella eläimistä ja niiden käytöstä kertovat nahantyyöstöjäte ja nahkaesineet sekä villakankaat.

Ihmisen luita löydetään tietenkin, jos kaivaus tehdään kirkossa tai kirkkomaalla. Keskiaikaiset vainajat ovat eräissä tapauksissa säilyneet paremmin kuin sellainen eläinluu, joka on jo aikanaan saanut tunkiokohtelun keskiaikaisen pihan perällä. Toisaalta hautojen kohdalle on usein tehty uudempia hautoja tai luita on siirretty luuhuoneisiin, osteologin kannalta sekasortoon.

Asuinkorttelien löytöaineistossa voi jäänteenä itse asukkaista joskus olla irronnut hammas.

Luut ovat säilyneet keskiajan kortteleissa, jos maakerrokset ovat niin märkiä, että niihin hautautunut materiaali ei ole päässyt missään vaiheessa kuivumaan ja haurastumaan. Kosteassa maassa mikrobien kyllä luulisi viihtyvän erinomaisesti, mutta kun maa-aines on riittävän märkää ja tiivistä, lahottajille on

niukasti happea eikä lahoaminen suinkaan etene kuten kompostissa. Keskiaikaiset (honka)puurakennusten alimmat hirsikerrat voivat vielä nyt, 21. vuosisadalla olla niin hyvässä kunnossa, että vuosilustonäyttekiekot otetaan moottorisahalla ja sahajauhossa on tuoreen puun tuoksu.

Nuoremmat, 1600- ja 1700-lukujen kerrokset ovat Turussa niin kuivia, että (palamatonta) luuta on niissä vain vähän. Mutta myös keskiaikaa nuoremman eläinluuaineiston tutkimus on hedelmällistä, jos löytöolosuhteet suinkin sallivat. Työhön on tartuttu mm. Torniossa ja Oulussa.

Kalkki pitää karpäsiä loitolla puuceestä, ja sama pätee maanalaisiin kerroksiin. Suomen arkeologiassa happamasta ”ideaali-pH”:sta on kuitenkin puhuttava konditionaalissa ja usein katsellaan hieman kateellisina Suomenlahden yli Viroon. Olisipa meilläkin kalkkikallioita ja maakerrokset muinaisia luujäänteitä täynnä!

Täysin synkkää kuvaa esihistoriallisenkaan osteologian mahdollisuuksista Suomessa ei suinkaan pidä antaa – onhan maastamme löytynyt jopa mammutin luita!

Myöhäisrautakauden löydöt valottavat keskiaikaakin. Raiosta Mullin asuinpaikalta kerättiin monipuolinen 900-1200-lukujen eläinluumateriaali (Turun yliopisto 1994–1997). Sen vertaaminen vain parisataa vuotta nuorempaan Turun kaupungin hyötyeläinaineistoon on ollut mielenkiintoista.

Raision Mullin ja useiden Turun kaivausten aineistot ovat mukana, kun luiden laboratiivisessa tutkimuksessa on nyt avautumassa taas uusia näköaloja.

Muinais-DNA

Muinais-DNA:n analysointi on se jännittävä mahdollisuus, jolta niin osteologit kuin arkeologitkin odottavat paljon.

DNA-tutkimuksen menetelmähän ovat lääketieteessä jo hyvin hallussa. Arkeologit ovat kuulleet menetelmästä uutuutena mm. syksyllä 2009 Museoviraston yleisötilaisuudessa ja keväällä 2010 ammattilaispäivillä (Suomen arkeologinen seura) sekä Museoviraston järjestämässä hautakaivausmenetelmäseminaarissa (organisaattorina FM Kati Salo).

Diakuvat laboratoriotutkijasta steriilissä suojapuvussaan heittäivät kunnioitusta. Muinaisen ihmis-DNA:n tutkimuksessa on huima vaara, että tutkija itse kontaminoi näytteen ja koko prosessi muuttuu tyhjänpäiväiseksi. Analyysitulokset ei kerrokaan mitään muinaisuudesta vaan siitä tutkijasta, jonka DNA:ta näytteeseen aivan äsken pääsi karkaamaan!

Suoja-asu on tarpeellinen myös, kun näytteitä otetaan kaivauksilta. Näin tehtiin Mikkelin Tuukkalassa vuonna 2009, ja mielenkiintoisia tuloksia ristiretkiäjalta voi olla odotettavissa.

Glossaen edellisessä numerossa kerrottiin Turun tuomiokirkon reliikeistä, joiden tutkimuksessa DNA kiinnostaa.

Kun tutkittavana on eläinten luita, sekoittumisen vaaraa näytteen ja tutkijan välillä ei tietysti ole. Menetelmän herkkyydestä kertoo kuitenkin jotakin se, että kentällä näytettä otettaessa on nahkahanskojen käyttö ehdottomasti kielletty, samoin kinkkuvoileipien syöminen.

Maatiaisia

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen aloitteesta nyt on meneillään Suomen Akatemian rahoittama, monitieteinen hanke *Suomalaista arkeologista genetiikkaa: Suomen alkuperäisnautojen ja -lampaiden geneettinen polveutuminen ja jalostusstrategia sekä hyödyntäminen Lounais-Suomessa*.

Onko niillä eläinyksilöillä, joiden luita on säilynyt keskiajan tai esihistoriallisissa kerroksissa, yhteistä perimää nykyisten (maatiais)rotujemme kanssa? Toisin sanoen onko kotieläimiä tuotu ulkomailta ja näistä tuontipopulaatioista on jalostettu suomalaisia maataisrotuja vai ovatko rodut kehittyneet täällä hyvin pitkän ajan kuluessa ilman merkittäviä ulkopuolelta tulleita geenisäyksiä eli elävää tuontikarjaa?

Keskiaikaisen ja mahdollisuuksien mukaan myös esihistoriallisen luomateriaalin valinnasta vastaa FT Auli Tourunen. Muinais-DNA:n eristäminen onnistuu vain riittävän hyvin säilyneistä, kontaminoitumattomista luista. Lisäksi näytteet on valittava järkevästi, jotta DNA-näytteiden tulkinta on projektin kysymysten kannalta mielekästä.

Nyt on myös uusia mahdollisuuksia tutkia, mitä eläinrotuja keskiajan käsityöläiset ovat käyttäneet raaka-aineinaan ja miltä alueilta ulkomaiset tuontiesineet ovat peräisin. Näiden aineisto-

jen asiantuntijoina ovat Glossankin kuukausikokouksesitelmöitsijänä vierailnut nahkaesineiden tutkija FT Janne Harjula sekä tekstiilitutkija, arkeologi Heini Kirjavainen.

Geenit, Pähkinäsaaren rauhan rajalinja ja muinaisuus

Toisessa suomalaisessa luonnontieteitä ja arkeologiaa yhdistävässä, metodisesti uudenaikaisessa tutkimusprojektissa ovat keskiössä Suomen alueen esihistoriallisten asukkaiden geenit. *Argeopop*-nimisessä hankkeessa (*Finnish pre-history reconstructed in the light of archaeological and population genetic data*) työmenetelminä ovat mm. geenisimulaatiot, spatio-temporaaliset mallinnukset sekä muinais-DNA -tutkimus. Viimeksi mainittua menetelmää sovelletaan Isonkyrön Levänluhdan arvoitukselliseen 600-luvun joukkohautaukseen (jonka pääkalloja on Kansallismuseon esihistorian näyttelyssä).

*Argeopop*issa lähtökohdaksi oletetaan kolme erilaista alipopulaatiota 900-luvulle jKr. Simulaatiota jatketaan 1950-luvulle eli Suomen nykyiseen (kanta)väestöön asti, jolla tiedetään olevan erikoinen, muista Euroopan väestöistä kiinnostavasti poikkeava tautiperimä. Millainen esihistoriallisen ja keskiajan taitteen laskennallinen väestöpohja olisi sellainen, että sen geneettisiä jälkeläisiä olisimme me, nykyiset länsi- ja itäsuomalaiset?

Projekti antaa kiinnostavia näkökulmia Suomen asutushistoriaan. Hämärän peitossa on toistaiseksi esimerkiksi se, onko Pähkinäsaaren rauhan rajalinjan itäpuolisilla seuduilla ollut väestöä, josta historian kirjat ja arkeologiset löydöt eivät kerro, mutta jonka perintö näkyy geenistössämme.

Simulaatiot on kohdistettava myös keskiajasta kauas taaksepäin. Missä vaiheessa Suomen alueen väestöhistoriassa on ollut sellaisia romahdusvaiheita, että osa tautigeeneistä on karsiutunut pois, osa päässyt pullonkauloista läpi ja jatkaa olemassaoloon suomalaisena tautiperintönä? Arkeologisesti näkyy ajanjaksoja, jolloin jotkin alueet ovat vähälöytöisiä tai löydöttömiä, ikään kuin ne olisivat olleet asumattomia. Olisiko geneettisessä historiassamme teoriassa voinut olla pullonkauloja juuri näissä kronologian vaiheissa?

Avautuuko esihistoriasta suora jatkumo historialliseen aikaan?

Keskiajan kartoitusta ilmasta ja avaruudesta ²

Mervi Suhonen

Suomen keskiajan arkeologian seura ry vietti keväällä 2010 perustamisensa 20-vuotisjuhlaa. Juhlaseminaarissa Helsingin Kulttuuritalolla puhuttiin tulevaisuudesta: millaisia ovat keskiajan arkeologian menetelmät nyt ja miltä tutkimus näyttää 20 vuoden kuluttua.

Arkeologisten kaivausten tekemisen edellytykset ovat muuttumassa, kun nämäkin markkinat ehkä yhä enemmän avautuvat tarjouskilpailuille ja ostopalvelujen käyttö lisääntyy. Meneillään on kuuma valtakunnallinen laatuarkeologia-keskustelu. Humanistin taidot ja työvälineet eivät enää riitä nykyaikaisiin kenttätöihin ja analyyseihin vaan tarvitaan myös muiden asiantuntemusta.

Keskiajan tutkimusta keskeisesti auttava menetelmäkehityksen haara ovat erilaiset digitaaliset kuvaus- ja dokumentointimenetelmät. Laitteiden hinta ja niiden käytön monimutkaisuus eivät ole kelvöllisiä tekosyitä siihen, etteikö erilaisia työtapoja kannattaisi kokeilla ja hyödyntää. Saaren kartanossa Mynämäellä järjestettiin tammikuussa ”digiärkeologien” tapaaminen. Asiantuntijoita on Suomessa parikymmentä. Aiheina olivat mm. laserkeilaus maasta ja ilmasta, ilmakuvien ja maastomallien hyödyntäminen, fotogrammetria ja eri kenttätyödokumentointimenetelmien yhdistäminen.¹

Vanhojen karttojen tutkija tietää, miten vaikea ihmisen oli kartoittaa etäisyyksiä ja suuntia ennen kuin hän oppi lentämään. Vasta ilmakuvista tehdyt kartat ovat täysin mittatarkkoja. Nykyisin kartoittajan silmät ovat satelliiteissa. Ongelma ei enää ole, miten nähdä kauas vaan se, miten nähdä lähelle. Metsien siimeksessä ja maan pinnan alla turpeen ja mullan peitossa on paljon inhimillisen kulttuurin jäänteitä eri ajoilta.

LiDAR (Light Detection and Ranging) on mittausten menetelmä, jossa ilmasta käsin otetaan kuvia ja niitä käsitellään siten, että esimerkiksi kasvillisuus poistetaan. Peruskartat tehdään ny-

¹ Kiitos Kari Uotilalle (Muuritutkimus Ky) ja Jari Mäkiselälle tätä tapaamista koskevista tiedoista.

kyisin tällä tavalla, ja Maanmittaushallituksen ilmakehu-aineisto on muidenkin tutkijoiden saatavilla.

LiDAR-kuvissa näkyviin voi tulla mm. muinaisia vallituksia, aiemmin tuntemattomia raunioita ja niin edelleen. Niinkin ”tuttu” alue kuin jo kymmeninä kesinä kaivauskohteena olleen Kuusiston linnan lähiympäristö avautuu taas kerran uudessa valossa, kun arkeologi saa ”maata näkyviin” myös niissä kohdissa, missä puusto peittää näkyvyyden maan pinnalla kävelijältä ja ilmakehuassakin.

Kokeilussa on myös sellainen LiDAR-tekniikka, jolla näkee veden alle (niin syvälle kuin riittävä valonsäde yltää), joten laiturirakenteiden, hylkyjen yms. etsimiselle voi jatkossa olla entistä paremmat mahdollisuudet.

Brittein saarilla ja Keski-Euroopassa, missä metsiä on vähän, perinteinen ilmakehvatulkinta on paljon yleisemmin käytössä kuin Suomessa mm. keskiaikaa kartoitettaessa. Myös erilaiset vääräväririkuvat avaavat silmät näkemään sellaista, mitä näköaisti ei kerro.

Kaukokartoitusmenetelmät tottakai kehittyvät vinosti ja arkeologien kannattaa pysyä ajan tasalla. Satelliittikuvia on vapautumassa sotilaskäytöstä siviileille, ja tässä on jo nyt hyviä mahdollisuuksia katsoa muinaisuutta jälleen uudesta perspektiivistä.

Hyvä muinaisjäännösten kartoitus on avainasia, jotta kulttuuriperintöä voidaan suojella uuden maankäytön uhilta ja osana elävää kulttuuriympäristöä. Suomessa on meneillään useita hankkeita kulttuuriympäristöjen hyväksi, ja tässä myös keskiajan muinaisjäännökset ovat mukana yhtenä kerrostumana maastossa.

² Arkeologian ja muiden tieteenalojen tässä esitellyistä uusista yhteistyötavoista on äskettäin julkaistu kolme perusteellista artikkelia Suomen arkeologisen seuran *Muinaistutkija*-lehden (numerot 4/2009 ja 1/2010). Glossaessa ne esiteltiin keskiajan tutkijan näkökulmasta.

Kiitän Janne Harjulaa, Nina Heiskaa ja Tarja Sundellia juttua varten saamista tiedoista ja kommentaista.

**LÄHETTÄJÄ:
Glossa ry.
Tieteiden talo
Kirkkokatu 6
00170 Helsinki**

Keskiajan tutkimuksen seura Glossa ry.

on suomalainen keskiajan tutkimuksen seura, joka perustettiin vuonna 1996. Nykyisin jäseniä on yli sata.

Glossa ry.

- yhdistää eri tieteenalojen näkökulmia keskiaikaan
- järjestää esitelmätilaisuuksia, seminaareja, retkiä ja muita keskiajan tutkimusta edistäviä ja esitteleviä tapahtumia
- välittää tietoa itäisen ja läntisen Euroopan keskiajasta kaikille kiinnostuneille
- ottaa kantaa keskiajan tutkijoiden ja opiskelijoiden kannalta ajankohtaisiin kysymyksiin
- on Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsen.

Jäseneksi

Glossa ry.:n jäseniksi ovat tervetulleita tutkijat, opiskelijat ja kaikki, joita tutkimustieto keskiajasta kiinnostaa.

Liittyminen käy kätevimmin sähköpostitse: jäsenrekisteriä hoitaa Rose-Marie Peake-Liedes (rose-marie.peake-liches@helsinki.fi). Jäsenyys on voimassa heti, kun jäsenmaksu on maksettu.

Postituslistalle

Yhdistyksen sähköpostilista on glossa-list@lista.tsv.fi. Listalla välitetään keskiajan tutkimukseen liittyviä uutisia, tietoa esitelmätilaisuuksista jne.

Listalle voi liittyä omatoimisesti lähettämällä sähköpostiviestin osoitteeseen majordomo@lista.tsv.fi. Otsikkokenttä jätetään tyhjäksi ja viestin sisällöksi kirjoitetaan ”subscribe glossa-list”. Lähettäjälle tulee automaattinen vahvistus.

MIRATOR

Glossa ry. julkaisee monikielistä tieteellistä MIRATOR-verkkolehteä, jossa on artikkeleita keskiajan tutkimuksesta sekä kirjarvosteluja. Tieteellisen laadun takaa anonyymi vertaisarvointi.

www.glossa.fi/mirator/